

Repetisjon. Leksjon 15

Leksjonen gjennomgår noen spesifikke aspekter av begivenheters tidsforhold: begivenheters rekkefølge, faser av én begivenhet, hyppighet og varighet.

15.1

Noen setninger forteller bare at noe skjer eller inntreffer: *Bude válka. Došlo k revoluci.* I andre setninger opplyses det også i hvilken rekkefølge noe skjer. Spørreordet er *kolikátý?* (~ hvilket nummer i rekken?)

Hvis betydningen ‘rekkefølge’ er det viktigste i setningen, settes det elementet som inngår i rekkefølgen i nominativ og kombineres med verb samt ordenstal eller adverbium eller preposisjonsforbindelse.

Hvis rekkefølge-betydningen er nedtonet, brukes enten adverbier eller preposisjonsforbindelser.

15.2.

Bestemte faser av en begivenhet kombineres mest typisk med kausativitet (noen får noe til å hende, f.eks. *Založil politickou stranu*) eller med ‘hende’-betydningen (f.eks. *Válka začala.*) Kombinasjoner med helt vanlige predikater er også mulige, f.eks. *Přestali číst.*

Når ‘fase’ kombineres med vanlige predikater, får vi (som på norsk) ‘faseverb’ kombinert med infinitiv: *Přestal číst. Začal psát.*

15.3

Betydningen ‘hyppighet’ kan deles opp i ulike underkategorier. Til norske uttrykk der det inngår substantivet ‘ganger’ (dvs. at noe telles i forhold til hyppighet) svarer tsjekkiske uttrykk med elementet *-krát*. F.eks. *Opakovala to slovo pětkrát.* (Hun gjentok ordet fem ganger.) *Autodus jezdí třikrát denně.* (Bussen kjører fem ganger om dagen.)

Spørreordene om hyppighet er: *Kolikrát? Jak často? Poolikáté?*

15.4

Varighet uttrykkes med bestemte verb og

- adverbier (f.eks. *dlouho, krátce*)
- substantiver i akkusativ (f.eks. *celou noc, dvě hodiny*)
- preposisjonsforbindelser (viktigst: *od + G, do + G*)
- leddsetninger (se typene under ”A) Sempel varighed”)

Med *za + A* og verb i perfektivt aspekt uttrykkes tid som trenges for å nå et resultat:

Přečteme to za hodinu. ~ Vi leser det på en time.

Med *na + A* uttrykkes planlagt tid: *Jsem tady na měsíc.* ~ Jeg skal være her en måned.

Spørreordet om varighet er: *Jak dlouho?*